

Podstawa programowa

historia, etap III, zakres rozszerzony, rok szkolny, od którego obowiązuje: 2024 / 2025, oficjalna Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 stycznia 2018 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia ze zmianami z dnia 28 czerwca 2024 r.

Cele kształcenia - wymagania ogólne:

I. Chronologia historyczna. Uczeń:

- 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych
- 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.

II. Analiza i interpretacja historyczna. Uczeń:

- 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności między różnymi dziedzinami życia społecznego
- 2) rozpoznaje rodzaje źródeł i zna instytucje przechowujące źródła historyczne, ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego
- 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych zmierzających do poznania prawdy o przeszłości oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny
- 4) ugruntowuje potrzebę poznawania przeszłości dla rozumienia współczesnych mechanizmów społecznych i kulturowych.

III. Tworzenie narracji historycznej. Uczeń:

- 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu zarówno przekrojowym, jak i problemowym
- 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego
- 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.

Zalecane warunki i sposób realizacji:

Zaproponowany układ treści nauczania stwarza możliwość pogłębionej względem szkoły podstawowej refleksji nad dziejami ojczystymi, z uwzględnieniem szerokiego kontekstu uwarunkowań wewnętrznych i międzynarodowych.

Treści z zakresu rozszerzonego są zintegrowane z wymaganiami dla zakresu podstawowego - ich realizacja w oddziałach z rozszerzonym zakresem nauczania historii powinna być zatem prowadzona w sposób spójny. Nauczyciel może swobodnie (w ramach przewidzianej liczby godzin) rozkładać akcenty na różne zagadnienia tematyczne, uwzględniając możliwości i zainteresowania swoich uczniów. Wymagania określone w podstawie programowej w zakresie przedmiotu historia nie są gotowym programem nauczania i nie mogą być traktowane jako zestaw tematów lekcji. Stanowią rejestr zakładanych umiejętności, które ma opanować uczeń liceum ogólnokształcącego i technikum.

W procesie nauczania i uczenia się nauczyciele i uczniowie powinni wykorzystywać wszelkie dostępne zasoby źródeł i opracowań historycznych, czemu sprzyja postęp technologiczny, który stwarza coraz szersze możliwości docierania do świadectw minionej rzeczywistości.

Dobór metod nauczania i środków dydaktycznych stosowanych w procesie kształcenia powinien być zależny od możliwości i potrzeb uczniów. Repertuar tych metod i środków wyznaczają jedynie wiedza i wyobrażenia nauczycieli oraz entuzjazm uczniów. Swoboda w doborze metod nauczania, a także w zakresie wykorzystania środków dydaktycznych będzie stanowić o jakości nauczania historii i wynikających z niego efektów. Nieocenioną pomocą w misji historycznego edukowania młodych Polaków stanowią niezliczone instytucje publiczne i niepubliczne, których zasoby (w większości dostępne w formie cyfrowej) mogą stanowić źródło inspiracji i wsparcia dla uczniów i nauczycieli.

Dodatkowo ważne jest, aby w procesie nauczania wykorzystywać, w miarę możliwości, takie formy upamiętniania kluczowych wydarzeń historycznych, jak wycieczki do miejsc pamięci i muzeów, w tym znajdujących się w danym regionie. Zaleca się także możliwie częste uwzględnianie lokalnych kontekstów czy przykładów podczas omawiania zagadnień o ponadlokalnym charakterze, nie tylko

w związku z historią sztuki. Treści nauczania obejmują 59 działów tematycznych, w których znajdują się wymagania z zakresu podstawowego i z zakresu rozszerzonego. Przyjęty przez nauczyciela podział w realizacji poszczególnych działów tematycznych w danych klasach powinienem zapewnić, odpowiednią do zakresu wymagań, ich realizację w cyklu kształcenia.

Wymagania szczegółowe:

I.

Historia jako nauka. Uczeń:

I.1)

definiuje podstawowe pojęcia (prehistoria, historia, historiografia, źródło historyczne),

I.2)

przedstawia periodyzację dziejów powszechnych i ojczystych.

II.

Pradzieje i historia starożytnego Wschodu. Uczeń:

II.1)

wymienia najważniejsze cywilizacje starożytnego Bliskiego Wschodu (Sumerowie, Babilon, Egipt, Persja) oraz przedstawia ich wkład w kulturowe dziedzictwo ludzkości,

II.2)

omawia najważniejsze etapy w starożytnych dziejach narodu żydowskiego.

II.R1)

wyjaśnia konsekwencje wprowadzenia rolnictwa, hodowli i przejścia do osiadłego trybu życia,

II.R2)

charakteryzuje organizację państw i strukturę społeczeństw w cywilizacjach starożytnego Dalekiego Wschodu.

III.

Świat starożytnych Greków. Uczeń:

III.1)

porównuje organizację społeczeństw Aten i Sparty oraz formy ustrojowe greckich poleis,

III.2)

charakteryzuje kulturowe i polityczne konsekwencje wojen grecko-perskich oraz podbojów Aleksandra Macedońskiego,

III.3)

rozpoznaje osiągnięcia kulturowe starożytnych Greków w dziedzinie filozofii, teorii społecznych, literatury i sztuki, ze szczególnym uwzględnieniem ich wkładu w kulturę europejską.

III.R1)

porównuje geograficzne uwarunkowania narodzin cywilizacji starożytnego Wschodu i starożytnej Grecji,

III.R2)

charakteryzuje kolonizację grecką w basenie Morza Śródziemnego i Czarnego w odniesieniu do zasięgu oraz konsekwencji kulturowych, politycznych i gospodarczych,

III.R3)

ocenia funkcjonowanie demokracji w Atenach czasów Peryklesa,

III.R4)

wyjaśnia specyfikę kultury hellenistycznej oraz charakteryzuje założenia edukacji klasycznej i ideał paidei.

IV.

Spółeczeństwo, życie polityczne i kultura starożytnego Rzymu. Uczeń:

IV.1)

charakteryzuje przemiany ustrojowe i społeczne (w tym problem niewolnictwa) w państwie rzymskim spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

IV.2)

omawia kierunki i charakter ekspansji rzymskiej, wyjaśnia pojęcie imperium,

IV.3)

wyjaśnia genezę chrześcijaństwa i zmiany sytuacji chrześcijan w państwie rzymskim,

IV.4)

charakteryzuje kulturowe znaczenie chrześcijaństwa,

IV.5)

wyjaśnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku imperium rzymskiego i cesarstwa zachodniorzymskiego,

IV.6)

rozpoznaje osiągnięcia kulturowe starożytnych Rzymian i ich wkład w kulturę europejską.

IV.R1)

omawia początki Rzymu, doby republiki oraz cesarstwa, z uwzględnieniem roli Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta,

IV.R2)

wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku republiki rzymskiej,

IV.R3)

charakteryzuje etapy ekspansji rzymskiej,

IV.R4)

wyjaśnia pojęcia obywatela i obywatelstwa w polis ateńskiej i republikańskim Rzymie oraz wyjaśnia recepcję antycznego pojęcia obywatela w późniejszych epokach.

V.

Bizancjum i świat islamu. Uczeń:

V.1)

lokalizuje w czasie i przestrzeni cesarstwo bizantyjskie i charakteryzuje jego osiągnięcia w zakresie kultury,

V.2)

wyjaśnia genezę islamu i charakteryzuje główne zasady tej religii,

V.3)

przedstawia charakter i główne kierunki ekspansji arabskiej,

V.4)

opisuje charakterystyczne cechy kultury arabskiej.

V.R1)

charakteryzuje etapy ekspansji Arabów i ocenia ich politykę wobec ludności podbitej,

V.R2)

wyjaśnia wzajemne wpływy cywilizacji islamskiej, łacińskiej i bizantyjskiej.

VI.

Europa wczesnego średniowiecza. Uczeń:

VI.1)

opisuje zasięg terytorialny, organizację władzy, gospodarkę i kulturę państwa Franków, ze szczególnym uwzględnieniem polityki Karola Wielkiego,

VI.2)

charakteryzuje ideę odnowienia cesarstwa rzymskiego na przykładzie jej realizacji przez państwo Karolingów oraz Ottonów, spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

VI.3)

opisuje proces tworzenia się państw w Europie, z uwzględnieniem ich chrystianizacji.

VI.R1)

charakteryzuje Słowiańszczyznę we wczesnym średniowieczu,

VI.R2)

opisuje proces powstawania pierwszych państw w Europie Środkowo-Wschodniej,

VI.R3)

ocenia znaczenie renesansu karolińskiego dla rozwoju kultury europejskiej.

VII.

Europa w okresie krucjat. Uczeń:

VII.1)

wyjaśnia przyczyny rywalizacji papieża z cesarstwem o przewodnictwo w christianitas,

VII.2)

charakteryzuje uwarunkowania wypraw krzyżowych do Ziemi Świętej oraz przedstawia ich skutki.

VII.R1)

charakteryzuje istotę i przebieg reformy Kościoła w X i XI w. (reformy gregoriańskie),

VII.R2)

wyjaśnia związek między reformami gregoriańskimi a powstaniem etosu rycerskiego i ruchem krucjatowym,

VII.R3)

charakteryzuje i ocenia rolę zakonów w średniowiecznej Europie,

VII.R4)

charakteryzuje uwarunkowania rekonkwisty i przedstawia jej skutki.

VIII.

Gospodarcze i społeczne realia średniowiecznej Europy. Uczeń:

VIII.1)

charakteryzuje funkcjonowanie władzy, struktur społecznych i gospodarki w systemie feudalnym,

VIII.2)

opisuje charakterystyczne przejawy ożywienia społeczno-gospodarczego w Europie XI-XIII w.

VIII.R1)

opisuje formy produkcji i handlu w średniowieczu,

VIII.R2)

charakteryzuje genezę, rozwój i rolę średniowiecznych miast, z uwzględnieniem miejskich republik kupieckich,

VIII.R3)

wyjaśnia rolę zmian klimatycznych dla przemian gospodarczych w średniowiecznej Europie.

IX.

Polska w okresie wczesnopiastowskim. Uczeń:

IX.1)

wyjaśnia uwarunkowania powstania państwa polskiego i jego chrystianizacji, z uwzględnieniem roli Mieszka I i Bolesława Chrobrego,

IX.2)

wyjaśnia znaczenie organizacji kościelnej dla funkcjonowania państwa wczesnopiastowskiego,

IX.3)

opisuje zmiany terytorialne państwa polskiego w X-XII w.

IX.R1)

charakteryzuje organizację państwa wczesnopiastowskiego,

IX.R2)

dokonuje bilansu panowania władców piastowskich (do 1138 r.).

X.

Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego. Uczeń:

X.1)

wyjaśnia przyczyny polityczne i społeczno-gospodarcze oraz następstwa rozbitcia dzielnicowego,

X.2)

opisuje przemiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich oraz ocenia społeczno-kulturowe skutki kolonizacji na prawie niemieckim,

X.3)

charakteryzuje proces przezwyciężenia rozbitcia politycznego ziem polskich ze wskazaniem na rolę władców i Kościoła.

X.R1)

charakteryzuje przebieg walk o tron senioralny w kontekście postanowień tzw. testamentu Bolesława Krzywoustego,

X.R2)

przedstawia zagrożenia zewnętrzne (Marchia Brandenburska, zakon krzyżacki, Mongołowie),

X.R3)

charakteryzuje zasady kolonizacji na prawie niemieckim,

X.R4)

charakteryzuje proces formowania się społeczeństwa stanowego w Polsce.

XI.

Europa późnego średniowiecza. Uczeń:

XI.1)

charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w Europie w późnym średniowieczu,

XI.2)

charakteryzuje następstwa upadku cesarstwa bizantyjskiego i ekspansji tureckiej dla Europy.

XI.R1)

wyjaśnia przyczyny kryzysu idei władzy uniwersalnej w Europie późnego średniowiecza,

XI.R2)

charakteryzuje kryzysy religijne, polityczne, społeczne i zdrowotne (czarna śmierć) późnego średniowiecza,

XI.R3)

wyjaśnia proces powstawania monarchii stanowych w Europie.

XII.

Polska w XIV i XV w. Uczeń:

XII.1)

opisuje proces zjednoczeniowy i zmiany terytorialne państwa polskiego w XIV i XV w.,

XII.2)

charakteryzuje rozwój monarchii stanowej w Polsce, uwzględniając strukturę społeczeństwa polskiego w późnym średniowieczu i rozwój przywilejów szlacheckich,

XII.3)

wyjaśnia międzynarodowe i wewnętrzne uwarunkowania związków Polski z Węgrami i Litwą w XIV i XV w.,

XII.4)

charakteryzuje i ocenia stosunki polsko-krzyżackie na płaszczyźnie politycznej, gospodarczej i kulturowej.

XII.R1)

ocenia znaczenie unii polsko-litewskiej z perspektywy obu narodów,

XII.R2)

rozpoznaje polityczne i kulturowe znaczenie ekspansji wschodniej podjętej w okresie panowania ostatniego Piasta na polskim tronie,

XII.R3)

wyjaśnia wpływ rozwoju przywilejów szlacheckich na sytuację gospodarczą państwa oraz utrwalenie unii polsko- -litewskiej,

XII.R4)

charakteryzuje i wyjaśnia znaczenie polskiej szkoły prawa międzynarodowego z XV w.,

XII.R5)

dokonuje bilansu panowania władców panujących w Polsce w XIV i XV w.,

XII.R6)

ocenia politykę dynastyczną Jagiellonów w XV w.

XIII.

Kultura średniowiecza. Uczeń:

XIII.1)

wyjaśnia uniwersalny charakter kultury zachodniego średniowiecza, wskazując na wyjątkową rolę chrześcijaństwa (christianitas, łacina, etos rycerski i sztuka),

XIII.2)

rozpoznaje dokonania okresu średniowiecza w dziedzinie kultury, z uwzględnieniem dorobku polskiego średniowiecza,

XIII.3)

określa znaczenie chrześcijaństwa w obrządku łacińskim dla rozwoju kultury polskiej,

XIII.4)

charakteryzuje sztukę romańską i gotycką w odniesieniu do swojego regionu.

XIII.R1)

opisuje rolę uniwersytetów i ich organizację oraz wyjaśnia przyczyny trwałości idei uniwersyteckiej,

XIII.R2)

charakteryzuje znaczenie scholastyki dla rozwoju teologii, filozofii i nauk przyrodniczych,

XIII.R3)

charakteryzuje przemiany życia religijnego w okresie średniowiecza, w tym rolę franciszkanów i dominikanów.

XIV.

Odkrycia geograficzne i europejski kolonializm doby nowożytnej. Uczeń:

XIV.1)

charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki wypraw odkrywczych,

XIV.2)

wyjaśnia wpływ wielkich odkryć geograficznych na społeczeństwo, gospodarkę i kulturę Europy oraz obszarów pozaeuropejskich.

XIV.R1)

charakteryzuje cywilizacje prekolumbijskie,

XIV.R2)

przedstawia proces rozrostu posiadłości kolonialnych państw europejskich w XVI-XVIII w

XV.

Czasy renesansu. Uczeń:

XV.1)

charakteryzuje główne prądy ideowe epoki,

XV.2)

rozpoznaje dokonania twórców renesansowych w dziedzinie kultury,

XV.3)

charakteryzuje sztukę renesansową w odniesieniu do swojego regionu.

XVI.

Reformacja i jej skutki. Uczeń:

XVI.1)

wyjaśnia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe uwarunkowania i następstwa reformacji, opisując jej główne nurty i postaci,

XVI.2)

wyjaśnia rolę soboru trydenckiego i opisuje różne aspekty reformy Kościoła katolickiego,

XVI.3)

opisuje mapę wyznaniową Europy w XVI w. i miejsce Rzeczypospolitej na niej.

XVI.R1)

porównuje główne zasady luteranizmu, kalwinizmu, anglikanizmu,

XVI.R2)

ocenia reformę katolicką oraz kontrreformacyjne działania Kościoła katolickiego, ze szczególnym uwzględnieniem roli jezuitów,

XVI.R3)

wyjaśnia wpływ reformacji i kontrreformacji na kulturę,

XVI.R4)

charakteryzuje najważniejsze wojny religijne.

XVII.

Europa w XVI i XVII w. Uczeń:

XVII.1)

wyjaśnia znaczenie wojny trzydziestoletniej,

XVII.2)

porównuje ewolucję ustroju Francji i Anglii w XVII w.,

XVII.3)

opisuje przemiany w kulturze europejskiej w XVII w.

XVII.R1)

opisuje proces kształtowania się państwa moskiewskiego/rosyjskiego w XVI i XVII w.,

XVII.R2)

charakteryzuje konflikty polityczne w Europie, w uwzględnieniu ekspansji tureckiej i charakteru wojny trzydziestoletniej,

XVII.R3)

charakteryzuje przemiany kapitalistyczne w życiu gospodarczym Europy Zachodniej XVI i XVII w.,

XVII.R4)

wyjaśnia rolę zmian klimatycznych („mała epoka lodowcowa”) dla procesów gospodarczych w Europie,

XVII.R5)

charakteryzuje sztukę barokową.

XVIII.

Państwo polsko-litewskie w czasach ostatnich Jagiellonów. Uczeń:

XVIII.1)

opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego i charakteryzuje jego stosunki z sąsiadami w XVI w.,

XVIII.2)

ocenia funkcjonowanie najważniejszych instytucji życia politycznego w XVI-wiecznej Polsce,

XVIII.3)

omawia polską specyfikę w zakresie rozwiązań ustrojowych, struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim,

XVIII.4)

przedstawia sytuację wyznaniową na ziemiach państwa polsko-litewskiego w XVI w.

XVIII.R1)

ocenia rozwiązanie problemu państw zakonnych w Prusach i Inflantach,
XVIII.R2)

wyjaśnia program „zbierania ziem ruskich” i koncepcję „Trzeciego Rzymu” w polityce moskiewskiej w kontekście obecności Rzeczypospolitej na ziemiach litewsko-ruskich,
XVIII.R3)

charakteryzuje ruch egzekucyjny szlachty i ocenia jego znaczenie dla rozwoju parlamentaryzmu w państwie polsko-litewskim,
XVIII.R4)

charakteryzuje główne nurty reformacji w państwie polsko-litewskim.
XIX.

Powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Uczeń:

XIX.1)

wyjaśnia przyczyny, okoliczności i następstwa zawarcia unii realnej między Koroną a Litwą,

XIX.2)

charakteryzuje ustrój Rzeczypospolitej Obojga Narodów w świetle postanowień unii lubelskiej,

XIX.3)

opisuje strukturę terytorialną i ludnościową Rzeczypospolitej Obojga Narodów,

XIX.4)

wyjaśnia prawne i kulturowe podstawy tolerancji religijnej na ziemiach Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVI w.

XX.

Pierwsze wolne elekcje i ich następstwa. Uczeń:

XX.1)

opisuje okoliczności, zasady, przebieg i następstwa pierwszych wolnych elekcji, uwzględniając artykuły henrykowskie i pacta conventa,

XX.2)

charakteryzuje działania Stefana Batorego w zakresie polityki wewnętrznej i zagranicznej.

XX.R1)

charakteryzuje sytuację wewnętrzną i międzynarodową Rzeczypospolitej na początku panowania Zygmunta III Wazy.

XXI.

Renesans w Polsce. Uczeń:

XXI.1)

charakteryzuje i ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu,

XXI.2)

rozpoznaje dokonania twórców polskiego odrodzenia w dziedzinie kultury w odniesieniu do swojego regionu.

XXI.R1)

ocenia wpływ reformacji i kontrreformacji na rozwój kultury w Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

XXII.

Polityka wewnętrzna i zagraniczna Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Uczeń:

XXII.1)

omawia konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.,

XXII.2)

ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy,

XXII.3)

charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.

XXII.R1)

przedstawia przebieg wojen toczonych przez Rzeczpospolitą Obojga Narodów w XVII w., z uwzględnieniem roli wybitnych dowódców i polityków, w tym: Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Stefana Czarnieckiego i Jana III Sobieskiego,

XXII.R2)

wyjaśnia okoliczności powstania i treść sarmackiej idei „przedmurza chrześcijaństwa”.

XXIII.

Ustrój, społeczeństwo i kultura Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. Uczeń:

XXIII.1)

opisuje proces oligarchizacji życia politycznego Rzeczypospolitej Obojga Narodów, uwzględniając wpływy obce, liberum veto i rokosze,

XXIII.2)

wyjaśnia przyczyny kryzysów wewnętrznych oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w.,
XXIII.3)
rozpoznaje dokonania twórców epoki baroku powstałe na terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
XXIII.R1)
charakteryzuje udział poszczególnych stanów w życiu gospodarczym Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
XXIII.R2)
opisuje i ocenia projekty wzmocnienia władzy królewskiej w Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
XXIII.R3)
charakteryzuje sarmatyzm,
XXIII.R4)
charakteryzuje atrakcyjność kulturową Rzeczypospolitej dla ościennych narodów w XVII w.
XXIV.

Europa w dobie oświecenia. Uczeń:

XXIV.1)
charakteryzuje postęp techniczny i przemiany kapitalistyczne w Europie Zachodniej,
XXIV.2)
wyjaśnia główne idee oświecenia i rozpoznaje dokonania epoki w dziedzinie kultury,
XXIV.3)
charakteryzuje procesy modernizacyjne w państwach sąsiadujących z Rzeczpospolitą Obojga Narodów.
XXIV.R1)
opisuje rozwój parlamentaryzmu i rewolucję przemysłową w Anglii,
XXIV.R2)
charakteryzuje sztukę klasycystyczną,
XXIV.R3)
charakteryzuje najważniejsze konflikty polityczne w Europie i na świecie w XVIII w.
XXV.

Rewolucje XVIII w. Uczeń:

XXV.1)
wyjaśnia genezę i skutki rewolucji amerykańskiej,
XXV.2)
charakteryzuje ustrój Stanów Zjednoczonych Ameryki w świetle założeń konstytucji amerykańskiej,
XXV.3)
wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki rewolucji francuskiej,
XXV.4)
przedstawia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych Ameryki.
XXV.R1)
przedstawia etapy rewolucji francuskiej prowadzące do jej radykalizacji, z uwzględnieniem przyczyn i przebiegu wojny w Wandei,
XXV.R2)
ocenia znaczenie amerykańskiej wojny o niepodległość i rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej.

XXVI.

Rzeczpospolita w XVIII w. (od czasów saskich do Konstytucji 3 maja). Uczeń:

XXVI.1)
opisuje i ocenia sytuację wewnętrzną oraz międzynarodową Rzeczypospolitej w czasach saskich,
XXVI.2)
charakteryzuje politykę Rosji, Prus i Austrii wobec Rzeczypospolitej ze wskazaniem przejawów osłabienia suwerenności państwa polskiego,
XXVI.3)
przedstawia reformy z pierwszych lat panowania Stanisława Augusta,
XXVI.4)
wyjaśnia przyczyny i przedstawia zasięg terytorialny pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej,
XXVI.5)

wyjaśnia okoliczności zwołania Sejmu Wielkiego i przedstawia jego reformy, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień Konstytucji 3 maja.

XXVI.R1)

charakteryzuje i ocenia projekty naprawy Rzeczypospolitej w I połowie XVIII w. ,

XXVI.R2)

wyjaśnia znaczenie konfederacji barskiej,

XXVI.R3)

charakteryzuje położenie międzynarodowe i sytuację wewnętrzną Rzeczypospolitej po pierwszym rozbiórce,

XXVI.R4)

porównuje polskie rozwiązania konstytucyjne z amerykańskimi i francuskimi.

XXVII.

Upadek Rzeczypospolitej (wojna z Rosją i powstanie kościuszkowskie). Uczeń:

XXVII.1)

wyjaśnia wpływ konfederacji targowickiej na wybuch wojny z Rosją,

XXVII.2)

charakteryzuje przebieg powstania kościuszkowskiego, z uwzględnieniem roli jego przywódców,

XXVII.3)

opisuje zasięg terytorialny drugiego i trzeciego rozbioru Rzeczypospolitej,

XXVII.4)

przedstawia przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.

XXVII.R1)

przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja,

XXVII.R2)

ocenia rolę Tadeusza Kościuszki w walce o zachowanie niepodległości Polski oraz jako bohatera walki „za naszą i waszą wolność”,

XXVII.R3)

charakteryzuje wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.,

XXVII.R4)

charakteryzuje skutki upadku Rzeczypospolitej dla Europy.

XXVIII.

Kultura doby oświecenia w Rzeczypospolitej. Uczeń:

XXVIII.1)

rozpoznaje dokonania polskiego oświecenia w dziedzinie kultury w odniesieniu do swojego regionu,

XXVIII.2)

omawia rolę instytucji oświeceniowych (Komisja Edukacji Narodowej, Biblioteka Zaluskich).

XXVIII.R1)

wyjaśnia specyfikę oświecenia polskiego na tle europejskim,

XXVIII.R2)

omawia rolę Stanisława Augusta jako mecenasa sztuki.

XXIX.

Epoka napoleońska. Uczeń:

XXIX.1)

charakteryzuje walkę Francji o dominację w Europie,

XXIX.2)

przedstawia przykłady zaangażowania się Polaków po stronie Napoleona, z uwzględnieniem Legionów Polskich we Włoszech,

XXIX.3)

charakteryzuje genezę, ustrój i dzieje Księstwa Warszawskiego,

XXIX.4)

ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy.

XXIX.R1)

wyjaśnia istotę systemu napoleońskiego w Europie,

XXIX.R2)

przedstawia sukcesy i porażki wewnętrznej polityki Napoleona,

XXIX.R3)

ocenia stosunek Napoleona do sprawy polskiej.

XXX.

Europa i świat po kongresie wiedeńskim. Uczeń:

- XXX.1)
przedstawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy i świata, z uwzględnieniem podziału ziem polskich,
- XXX.2)
przedstawia przebieg rewolucji przemysłowej oraz wskazuje jej najważniejsze konsekwencje społeczno-gospodarcze,
- XXX.3)
omawia najważniejsze prądy kulturowe oraz nurty ideowe w I połowie XIX w.,
- XXX.4)
wyjaśnia genezę i skutki Wiosny Ludów,
- XXX.5)
wyjaśnia znaczenie wojny krymskiej.
- XXX.R1)
ocenia rolę Świętego Przymierza,
- XXX.R2)
opisuje funkcjonowanie systemu wiedeńskiego i charakteryzuje próby jego podważenia,
- XXX.R3)
charakteryzuje ruchy społeczne i niepodległościowe w I połowie XIX w. w Europie i Ameryce Łacińskiej,
- XXX.R4)
wyjaśnia założenia doktryny Monroe,
- XXX.R5)
charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w Europie, uwzględniając udział Polaków.

XXXI.

Ziemie polskie i ich mieszkańcy w latach 1815-1848. Uczeń:

- XXXI.1)
charakteryzuje sytuację polityczną, społeczno-gospodarczą i kulturową Królestwa Polskiego, ziem zabranych, zaboru pruskiego i austriackiego,
- XXXI.2)
wyjaśnia genezę powstania listopadowego i opisuje jego następstwa,
- XXXI.3)
opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk oraz międzynarodową reakcję na powstanie listopadowe,
- XXXI.4)
wyjaśnia okoliczności, w jakich doszło do rabacji galicyjskiej,
- XXXI.5)
rozpoznaje i charakteryzuje dorobek kultury polskiej w I połowie XIX w., z uwzględnieniem romantycznego mesjanizmu.
- XXXI.R1)
porównuje programy głównych obozów Wielkiej Emigracji i rozpoznaje ich przedstawicieli,
- XXXI.R2)
wyjaśnia okoliczności wybuchu powstania krakowskiego i opisuje jego skutki,
- XXXI.R3)
opisuje następstwa Wiosny Ludów na ziemiach polskich.

XXXII.

Powstanie styczniowe i jego następstwa. Uczeń:

- XXXII.1)
wyjaśnia genezę powstania styczniowego i opisuje jego następstwa,
- XXXII.2)
opisuje działania władz powstańczych, charakter toczonych walk oraz międzynarodową reakcję na powstanie (postawa Francji i Prus),
- XXXII.3)
charakteryzuje organizację polskiego państwa podziemnego w okresie powstania styczniowego oraz rolę jego przywódców,
- XXXII.4)
przedstawia problem uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje go z procesem uwłaszczeniowym w pozostałych zaborach.
- XXXII.R1)
ocenia znaczenie powstania styczniowego dla kształtowania się nowoczesnego narodu polskiego,

XXXII.R2)

opisuje przykłady działalności Polaków w czasie zesłania na Syberii.

XXXIII.

Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX w. Uczeń:

XXXIII.1)

porównuje procesy zjednoczeniowe Włoch i Niemiec w XIX w.,

XXXIII.2)

wyjaśnia przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych Ameryki,

XXXIII.3)

omawia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich, Stanów Zjednoczonych Ameryki i Japonii.

XXXIII.R1)

charakteryzuje podział polityczny świata u schyłku XIX w.,

XXXIII.R2)

przedstawia reformy wewnętrzne w państwach zaborczych w II połowie XIX i na początku XX w.,

XXXIII.R3)

charakteryzuje proces modernizacji Japonii.

XXXIV.

Przemiany gospodarcze i społeczne. Nowe prądy ideowe. Uczeń:

XXXIV.1)

przedstawia przemiany gospodarcze w Europie i na świecie, wymienia najważniejsze odkrycia naukowe i dokonania techniczne, charakteryzuje procesy migracyjne,

XXXIV.2)

charakteryzuje nowe prądy ideowe (nacjonalizm, socjalizm, ruch chrześcijańsko-społeczny) i kulturowe, emancypację kobiet, przemiany obyczajowe i początki kultury masowej,

XXXIV.3)

wyjaśnia procesy demokratyzacji ustrojów państw Europy Zachodniej,

XXXIV.4)

charakteryzuje różne formy zorganizowanej działalności robotników.

XXXIV.R1)

rozpoznaje wybitnych teoretyków i działaczy nowych ideologii, opisuje ich dokonania,

XXXIV.R2)

wyjaśnia związki ideologii z ruchami narodowowyzwoleńczymi i zjednoczeniowymi, z działalnością partii politycznych oraz związków zawodowych,

XXXIV.R3)

charakteryzuje kulturowe i polityczne skutki laicyzacji.

XXXV.

Ziemia polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX w. Uczeń:

XXXV.1)

wyjaśnia cele i porównuje metody polityki zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej (w tym ziem zabranych) - rusyfikacja, germanizacja, autonomia galicyjska,

XXXV.2)

porównuje zmiany zachodzące w sytuacji społeczno-gospodarczej w trzech zaborach,

XXXV.3)

charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców,

XXXV.4)

charakteryzuje proces formowania się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków i innych grup narodowych zamieszkujących tereny dawnej Rzeczypospolitej,

XXXV.5)

przedstawia genezę nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy), z uwzględnieniem ich przedstawicieli, w tym: Wincentego Witosa, Ignacego Daszyńskiego, Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego i Wojciecha Korfańskiego,

XXXV.6)

wyjaśnia genezę, charakter i skutki rewolucji w latach 1905-1907 w Królestwie Polskim.

XXXV.R1)

charakteryzuje rozwój przemysłowy ziem polskich, z uwzględnieniem dokończenia procesów uwłaszczeniowych oraz urbanizacji,

XXXV.R2)

charakteryzuje nowe klasy i warstwy społeczne,

XXXV.R3)

porównuje programy nowoczesnych ruchów politycznych, charakteryzuje dokonania najważniejszych przedstawicieli tych ruchów,

XXXV.R4)

rozpoznaje przejawy odradzania się polskości na Górnym Śląsku, Warmii i Mazurach,

XXXV.R5)

porównuje przyczyny i przebieg rewolucji w latach 1905-1907 w Rosji i Królestwie Polskim,

XXXV.R6)

przedstawia rezultaty wystąpień rewolucyjnych i ocenia ich znaczenie.

XXXVI.

Kultura i nauka polska w II połowie XIX i na początku XX w. Uczeń:

XXXVI.1)

wyjaśnia specyfikę polskiego pozytywizmu,

XXXVI.2)

rozpoznaje dorobek kultury polskiej doby pozytywizmu i Młodej Polski,

XXXVI.3)

rozpoznaje najważniejszych ludzi nauki oraz omawia ich dokonania.

XXXVI.R1)

charakteryzuje podstawy ideowe i program polskiego pozytywizmu,

XXXVI.R2)

charakteryzuje różne nurty w sztuce na przełomie XIX i XX w.,

XXXVI.R3)

ocenia rolę kultury polskiej w dziele zachowania tożsamości narodowej przez Polaków w dobie rusyfikacji i germanizacji,

XXXVI.R4)

charakteryzuje przejawy ożywienia religijnego w społeczeństwie polskim.

XXXVII.

I wojna światowa. Uczeń:

XXXVII.1)

wyjaśnia pośrednie i bezpośrednie przyczyny wybuchu wojny,

XXXVII.2)

opisuje charakter działań wojennych na różnych frontach,

XXXVII.3)

wyjaśnia okoliczności przystąpienia Stanów Zjednoczonych Ameryki do wojny i ich rolę w konflikcie,

XXXVII.4)

przedstawia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej w Rosji,

XXXVII.5)

wyjaśnia przyczyny klęski państw centralnych i Rosji.

XXXVII.R1)

omawia najważniejsze konflikty polityczne i militarne poprzedzające I wojnę światową, z uwzględnieniem sytuacji na Bałkanach,

XXXVII.R2)

przedstawia przebieg działań wojennych na najważniejszych frontach, dostrzegając zależności między nimi,

XXXVII.R3)

charakteryzuje sytuację ludności cywilnej, z uwzględnieniem przykładów jej eksterminacji.

XXXVIII.

Sprawa polska w przededniu i podczas I wojny światowej. Uczeń:

XXXVIII.1)

omawia stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny, z uwzględnieniem poboru polskich rekrutów do walczących ze sobą armii,

XXXVIII.2)

przedstawia koncepcje polskich ugrupowań politycznych wobec nadciągającego konfliktu światowego,

XXXVIII.3)

analizuje umiędzynarodowienie sprawy polskiej,

XXXVIII.4)

charakteryzuje przykłady zaangażowania militarne Polaków podczas wojny, ze szczególnym uwzględnieniem losów Legionów.

XXXVIII.R1)

opisuje polskie przedsięwzięcia polityczne po stronie państw centralnych i ententy,

XXXVIII.R2)

charakteryzuje skalę zniszczeń wojennych na ziemiach polskich.

XXXIX.

Europa i świat po I wojnie światowej. Uczeń:

XXXIX.1)

charakteryzuje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe następstwa I wojny światowej, ocenia straty wojenne,

XXXIX.2)

przedstawia postanowienia traktatu wersalskiego, wskazuje słabe strony ładu wersalskiego,

XXXIX.3)

wyjaśnia znaczenie układów z Rapallo i Locarno dla ładu międzynarodowego,

XXXIX.4)

charakteryzuje wielki kryzys gospodarczy,

XXXIX.5)

rozpoznaje dorobek okresu międzywojennego w dziedzinie kultury i nauki.

XXXIX.R1)

przedstawia postanowienia traktatów pokojowych podpisanych z sojusznikami Niemiec,

XXXIX.R2)

ocenia funkcjonowanie Ligi Narodów i skutki amerykańskiego izolacjonizmu,

XXXIX.R3)

wyjaśnia przyczyny wielkiego kryzysu gospodarczego i ocenia skuteczność metod jego zwalczania na świecie,

XXXIX.R4)

ocenia sytuację Niemiec w latach 20.,

XXXIX.R5)

charakteryzuje przemiany cywilizacyjne na świecie w okresie międzywojennym.

XL.

Narodziny i rozwój totalitaryzmów w okresie międzywojennym. Uczeń:

XL.1)

wyjaśnia genezę państwa sowieckiego i charakteryzuje jego politykę wewnętrzną i zagraniczną w okresie międzywojennym,

XL.2)

wyjaśnia genezę faszyzmu i charakteryzuje faszystowskie Włochy,

XL.3)

charakteryzuje genezę i główne idee niemieckiego narodowego socjalizmu oraz drogę Hitlera do władzy w Niemczech,

XL.4)

charakteryzuje politykę wewnętrzną i zagraniczną III Rzeszy Niemieckiej w latach 30.,

XL.5)

porównuje funkcjonowanie aparatu terroru w ZSRS i III Rzeszy Niemieckiej.

XL.R1)

wyjaśnia zjawisko totalitaryzmu, porównuje systemy totalitarne, charakteryzując ich imperialne cele,

XL.R2)

wyjaśnia rolę ideologii w systemach totalitarnych i zjawisko kultu jednostki,

XL.R3)

wyjaśnia przyczyny i opisuje przejawy kryzysu demokracji parlamentarnej w okresie międzywojennym,

XL.R4)

charakteryzuje państwa autorytarne w Europie i na świecie, wyjaśnia różnice między totalitaryzmem a autorytaryzmem,

XL.R5)

ukazuje skalę wewnętrznych represji w ZSRS w latach 30. (w tym tzw. operację polską NKWD 1937-1938).

XLI.

Walka o odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej. Uczeń:

XLI.1)

analizuje proces formowania się centralnego ośrodka władzy państwowej,

XLI.2)

przedstawia postanowienia konferencji pokojowej w Paryżu dotyczące Polski,

XLI.3)

charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy z Niemcami, z uwzględnieniem powstania wielkopolskiego, powstań śląskich i plebiscytów,

XLI.4)

charakteryzuje proces kształtowania się polskiej granicy wschodniej, ze szczególnym uwzględnieniem wojny polsko-bolszewickiej,

XLI.5)

porównuje kształt terytorialny I i II Rzeczypospolitej.

XLI.R1)

wyjaśnia wewnętrzne i międzynarodowe uwarunkowania odzyskania niepodległości przez Polskę,

XLI.R2)

wyjaśnia genezę powstania wielkopolskiego 1918-1919 i ocenia jego znaczenie dla przebiegu walk o granice i niepodległość Polski,

XLI.R3)

opisuje genezę i przebieg wojny polsko-bolszewickiej oraz jej powiązanie z kwestią ukraińską i litewską,

XLI.R4)

ocenia znaczenie bitwy warszawskiej,

XLI.R5)

charakteryzuje proces formowania się granic z Czechosłowacją i Litwą,

XLI.R6)

omawia sposoby upamiętnienia heroizmu Polaków na przykładzie Grobu Nieznanego Żołnierza, Cmentarza Obrońców Lwowa, Muzeum Powstań Śląskich, Muzeum Powstania Wielkopolskiego 1918-
XLII.

Dzieje polityczne II Rzeczypospolitej. Uczeń:

XLII.1)

charakteryzuje ustrój polityczny II Rzeczypospolitej na podstawie konstytucji marcowej z 1921 r.,

XLII.2)

wyjaśnia przyczyny przewrotu majowego, charakteryzuje jego przebieg oraz ocenia skutki ustrojowe (nowela sierpniowa, konstytucja kwietniowa z 1935 r.),

XLII.3)

charakteryzuje życie polityczne w Polsce w czasie rządów sanacyjnych.

XLII.R1)

porównuje ustrój i rzeczywistość polityczną w II Rzeczypospolitej przed przewrotem majowym i po nim,

XLII.R2)

charakteryzuje politykę zagraniczną II Rzeczypospolitej,

XLII.R3)

ocenia wpływ Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego oraz innych polityków na powstanie i kształt II Rzeczypospolitej, porównuje ich wizje Polski.

XLIII.

Spółeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej. Uczeń:

XLIII.1)

charakteryzuje skalę i skutki wojennych zniszczeń oraz „dziedzictwo” pozaborowe,

XLIII.2)

charakteryzuje strukturę społeczeństwa II Rzeczypospolitej, uwzględniając jego wielonarodowy, wielokulturowy i wieloreligijny charakter,

XLIII.3)

omawia skutki światowego kryzysu gospodarczego na ziemiach polskich,

XLIII.4)

charakteryzuje i ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej.

XLIII.R1)

charakteryzuje przemiany społeczne i gospodarcze w II Rzeczypospolitej, z uwzględnieniem problemu reformy rolnej,

XLIII.R2)

analizuje stosunki narodowościowe i religijne na obszarze II Rzeczypospolitej,

XLIII.R3)

ocenia politykę gospodarczą i społeczną władz II Rzeczypospolitej.

XLIV.

Kultura i nauka w okresie II Rzeczypospolitej. Uczeń:

XLIV.1)

rozpoznaje osiągnięcia w dziedzinie kultury i nauki z okresu II Rzeczypospolitej oraz ich twórców.

XLIV.R1)

opisuje proces upowszechniania oświaty w II Rzeczypospolitej,

XLIV.R2)

charakteryzuje przejawy kultury masowej w Polsce międzywojennej.

XLV.

Świat na drodze do II wojny światowej. Uczeń:

XLV.1)

przedstawia ideologiczne, polityczne i gospodarcze przyczyny wybuchu II wojny światowej,

XLV.2)

wyjaśnia wpływ polityki hitlerowskich Niemiec oraz Związku Sowieckiego na rozbijanie systemu wersalskiego,

XLV.3)

charakteryzuje politykę appeasementu,

XLV.4)

wyjaśnia genezę paktu Ribbentrop- Mołotow i przedstawia jego postanowienia.

XLV.R1)

charakteryzuje proces marginalizowania Ligi Narodów,

XLV.R2)

charakteryzuje i ocenia ekspansję Włoch oraz wojnę domową w Hiszpanii i jej uwarunkowania wewnętrzne i zewnętrzne.

XLVI.

Wojna obronna Polski w 1939 r. Agresja Niemiec (1 września) i Związku Sowieckiego (17 września). Uczeń:

XLVI.1)

charakteryzuje położenie międzynarodowe Polski w przededniu wybuchu II wojny światowej,

XLVI.2)

wyjaśnia cele wojenne hitlerowskich Niemiec i ZSRS, charakteryzuje niemieckie i sowieckie uzasadnienia agresji na Polskę,

XLVI.3)

charakteryzuje etapy wojny obronnej, podaje przykłady bohaterstwa obrońców, uwzględniając żołnierzy i ludność cywilną oraz zbrodni wojennych dokonanych przez agresorów, z uwzględnieniem własnego regionu,

XLVI.4)

przedstawia podział ziem polskich między okupantów,

XLVI.5)

wyjaśnia znaczenie powołania polskich władz państwowych i sił zbrojnych na uchodźstwie,

XLVI.6)

wyjaśnia przyczyny przegranej przez Polskę wojny obronnej.

XLVI.R1)

porównuje potencjał walczących stron,

XLVI.R2)

ocenia zachowanie dowódców wojskowych i władz cywilnych podczas wojny obronnej w 1939 r.,

XLVI.R3)

przedstawia i ocenia zachowania innych państw wobec agresji hitlerowskich Niemiec i agresji sowieckiej,

XLVI.R4)

wskazuje przykłady współpracy między okupantami.

XLVII.

II wojna światowa i jej etapy. Uczeń:

XLVII.1)

charakteryzuje etapy agresji i aneksji obu totalitarnych mocarstw,

XLVII.2)

sytuuje w czasie i przestrzeni przełomowe wydarzenia II wojny światowej (polityczne i militarne),
XLVII.3)

charakteryzuje politykę hitlerowskich Niemiec na terenach okupowanej Europy, z uwzględnieniem różnic w modelach polityki okupacyjnej realizowanej przez Niemcy na wschodzie i zachodzie,
XLVII.4)

wyjaśnia przyczyny klęski państw Osi,

XLVII.5)

opisuje uwarunkowania militarne i polityczne konferencji Wielkiej Trójki (Teheran, Jalta, Poczdam) oraz przedstawia ich ustalenia.

XLVII.R1)

omawia współpracę hitlerowskich Niemiec i ZSRS w latach 1939-1941,

XLVII.R2)

charakteryzuje przebieg działań wojennych na Dalekim Wschodzie i innych frontach II wojny światowej,

XLVII.R3)

omawia narodziny i działalność Wielkiej Koalicji,

XLVII.R4)

charakteryzuje sytuację ludności cywilnej oraz jeńców wojennych, z uwzględnieniem przykładów eksterminacji.

XLVIII.

Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką. Uczeń:

XLVIII.1)

przedstawia realia życia codziennego w okupowanej Polsce,

XLVIII.2)

wymienia i charakteryzuje przykłady zbrodni niemieckich i sowieckich - zarówno tych o wymiarze ogólnokrajowym (np. zbrodnia katyńska, Auschwitz-Birkenau), jak i regionalnym (np. Palmiry, Piaśnica, Ponary) ,

XLVIII.3)

porównuje system sowieckich i niemieckich obozów pracy, obozów koncentracyjnych oraz obozów zagłady, omawia kwestie deportacji i wysiedleń ludności polskiej,

XLVIII.4)

wyjaśnia przyczyny i znaczenie konfliktu polsko-ukraińskiego, w tym ludobójstwa ludności polskiej na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej,

XLVIII.5)

charakteryzuje różne postawy polskiego społeczeństwa wobec polityki okupantów, wymienia przykłady heroizmu Polaków,

XLVIII.6)

charakteryzuje sytuację i postawy dzieci i młodzieży pod okupacją niemiecką i sowiecką,

XLVIII.7)

omawia sposoby upamiętnienia zbrodni obu okupantów oraz heroizmu Polaków na przykładzie:

XLVIII.7)a)

Muzeum Powstania Warszawskiego

XLVIII.7)b)

Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu,

XLVIII.7)c)

Polskiego Cmentarza Wojennego w Katyniu.

XLVIII.R1)

przedstawia decyzje władz okupacyjnych dotyczące terytorium Rzeczypospolitej i jej ludności,
XLVIII.R2)

wyjaśnia rolę okupantów w zaognianiu trudnych relacji polsko- -litewskich i polsko-ukraińskich,
XLVIII.R3)

porównuje oraz ocenia założenia i metody polityki III Rzeszy Niemieckiej i Związku Sowieckiego w okupowanej Polsce.

XLIX.

Niemiecka polityka eksterminacji. Uczeń:

XLIX.1)

przedstawia ideologiczne podstawy eksterminacji Żydów oraz innych grup etnicznych i społecznych przez Niemcy hitlerowskie,

XLIX.2)

charakteryzuje etapy eksterminacji Żydów (dyskryminacja, stygmatyzacja, izolacja, zagłada),

XLIX.3)

opisuje położenie ludności żydowskiej oraz formy oporu, na przykładzie powstania w getcie warszawskim,

XLIX.4)

charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego i społeczności międzynarodowej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem Sprawiedliwych, na przykładzie Ireny Sendlerowej, Antoniny i Jana Żabińskich oraz rodziny Ulmów.

XLIX.R1)

wyjaśnia religijne, kulturowe i polityczne korzenie rasizmu i antysemityzmu oraz ich związek z hasłami naukowości, nowoczesności i postępu,

XLIX.R2)

przedstawia i omawia działania rządu Rzeczypospolitej Polskiej wobec tragedii Zagłady.

L.

Działalność władz Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie i w okupowanym kraju. Uczeń:

L.1)

omawia działalność rządu Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie,

L.2)

ocenia znaczenie układu Sikorski- Majski dla obywateli polskich znajdujących się pod okupacją sowiecką,

L.3)

przedstawia przykłady bohaterstwa żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej,

L.4)

analizuje politykę mocarstw wobec sprawy polskiej w czasie II wojny światowej,

L.5)

charakteryzuje organizację i cele Polskiego Państwa Podziemnego,

L.6)

charakteryzuje polityczną i militarną działalność Armii Krajowej oraz Narodowych Sił Zbrojnych i Batalionów Chłopskich, wskazuje różne formy oporu wobec okupantów,

L.7)

omawia uwarunkowania i cele akcji „Burza”,

L.8)

charakteryzuje powstanie warszawskie (uwarunkowania polityczne, charakter przebiegu walk, położenie ludności cywilnej, ludobójstwo na Woli, następstwa powstania, postawę aliantów zachodnich i Związku Sowieckiego).

L.R1)

opisuje położenie rządu Rzeczypospolitej Polskiej na arenie międzynarodowej,

L.R2)

charakteryzuje losy armii gen. Władysława Andersa,

L.R3)

charakteryzuje działania polskich formacji wojskowych na różnych frontach II wojny światowej.

LI.

Świat po II wojnie światowej. Początek zimnej wojny. Uczeń:

LI.1)

charakteryzuje polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe skutki II wojny światowej,

LI.2)

wyjaśnia genezę zimnej wojny i wskazuje najpoważniejsze punkty zapalne w pierwszej jej fazie (wojna w Korei, problem niemiecki),

LI.3)

wyjaśnia genezę NATO i Układu Warszawskiego,

LI.4)

omawia proces sowietyzacji państw Europy Środkowo-Wschodniej i opór wobec komunizmu (Berlin - 1953 r., Węgry - 1956 r., Czechosłowacja - 1968 r.),

LI.5)

charakteryzuje skutki przejęcia władzy w Chinach przez komunistów.

LI.R1)

charakteryzuje zagadnienia związane z osądzeniem zbrodni wojennych popełnionych podczas II wojny światowej,

LI.R2)

ocenia działalność Organizacji Narodów Zjednoczonych w powojennym świecie,

LI.R3)

wyjaśnia okoliczności utworzenia państwa Izrael i genezę konfliktu arabsko-izraelskiego,

LI.R4)

omawia przemiany w Chinach po II wojnie światowej, charakteryzuje system maoistowski,

LI.R5)

przedstawia przemiany kulturowe i cywilizacyjne na świecie w latach zimnej wojny.

LII.

Dekolonizacja, integracja i nowe konflikty. Uczeń:

LII.1)

wyjaśnia genezę i skutki procesów dekolonizacyjnych w Azji i Afryce,

LII.2)

wyjaśnia przyczyny i przedstawia skutki konfliktów zimnowojennych, w tym: wojny w Wietnamie, kryzysu kubańskiego oraz wojny w Afganistanie,

LII.3)

wyjaśnia charakter konfliktów na Bliskim Wschodzie, ze szczególnym uwzględnieniem konfliktu arabsko-izraelskiego,

LII.4)

charakteryzuje genezę i etapy integracji europejskiej.

LII.R1)

charakteryzuje tzw. rok Afryki,

LII.R2)

wyjaśnia przyczyny i uwarunkowania rozwoju terroryzmu w Europie i na świecie.

LIII.

Przemiany cywilizacyjne na świecie. Uczeń:

LIII.1)

analizuje najważniejsze przemiany kulturowe i społeczne po II wojnie światowej,

LIII.2)

charakteryzuje tło kulturowe oraz konsekwencje rewolty studenckiej i rewolucji seksualnej przełomu lat 60.

LIII.R1)

charakteryzuje najważniejsze współczesne zagrożenia cywilizacyjne,

LIII.R2)

wyjaśnia znaczenie Soboru Watykańskiego II oraz tzw. reform posoborowych dla działalności Kościoła katolickiego w świecie i idei ekumenizmu,

LIII.R3)

wyjaśnia przyczyny wzrostu znaczenia islamu we współczesnym świecie, z uwzględnieniem rozwoju ruchów fundamentalistycznych,

LIII.R4)

charakteryzuje rolę kultury masowej

LIV.

Świat na przełomie tysiącleci. Uczeń:

LIV.1)

charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne w Europie Środkowej i Wschodniej w latach 1989-1991,

LIV.2)

charakteryzuje procesy integracyjne oraz dezintegracyjne w Europie.

LIV.R1)

porównuje proces obalania komunizmu w krajach Europy Środkowo-Wschodniej i transformacji ustrojowej tych państw,

LIV.R2)

wyjaśnia przyczyny rosnącego znaczenia Chin w świecie współczesnym,

LIV.R3)

charakteryzuje nowe zagrożenia dla ładu międzynarodowego.

LV.

Proces przejmowania władzy przez komunistów w Polsce (1944-1948). Uczeń:

- LV.1)
opisuje straty demograficzne, terytorialne, gospodarcze i kulturowe po II wojnie światowej,
LV.2)
charakteryzuje okoliczności i etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów,
LV.3)
omawia przejawy oporu społecznego wobec komunizmu, w tym działalność opozycji legalnej oraz podziemia antykomunistycznego,
LV.4)
charakteryzuje okres odbudowy oraz ocenia projekt i realizację reformy rolnej i nacjonalizacji przemysłu oraz handlu.
LV.R1)
ocenia następstwa społeczno- -gospodarcze zmiany granic państwa polskiego,
LV.R2)
omawia sytuację polskiej emigracji politycznej.

LVI.

Stalinizm w Polsce i jego erozja. Uczeń:

- LVI.1)
charakteryzuje proces sowietyzacji na płaszczyźnie ustrojowej, gospodarczo-społecznej i kulturowej,
LVI.2)
charakteryzuje terror stalinowski,
LVI.3)
opisuje relacje państwo - Kościół w okresie stalinizmu,
LVI.4)
wyjaśnia przyczyny, postulaty i następstwa poznańskiego czerwca oraz znaczenie wydarzeń październikowych 1956 r.
LVI.R1)
wyjaśnia założenia propagandy komunistycznej i charakteryzuje cechy sztuki socrealizmu,
LVI.R2)
ocenia efekty społeczne i gospodarcze planu sześcioletniego,
LVI.R3)
charakteryzuje przejawy odwilży popaździernikowej.

LVII.

Polska w latach 1957-1981. Uczeń:

- LVII.1)
charakteryzuje system władzy w latach 60. i 70. w PRL i stopień uzależnienia od ZSRS,
LVII.2)
opisuje proces industrializacji i funkcjonowanie gospodarki planowej,
LVII.3)
wyjaśnia genezę i następstwa kryzysów społecznych w latach 1968, 1970 i 1976,
LVII.4)
wyjaśnia społeczno-polityczną rolę Kościoła katolickiego, z uwzględnieniem roli prymasa Stefana Wyszyńskiego oraz papieża Jana Pawła II i jego wpływu na przemiany w Polsce,
LVII.5)
charakteryzuje i ocenia działalność opozycji politycznej w latach 1976- 1980,
LVII.6)
wyjaśnia przyczyny i następstwa strajków w 1980 r.,
LVII.7)
charakteryzuje ruch społeczny „Solidarność” i ocenia jego wpływ na przemiany społeczno-polityczne w Polsce i w Europie.
LVII.R1)
opisuje postawy społeczne wobec władzy komunistycznej (od negacji i oporu po przystosowanie i współpracę),
LVII.R2)
przedstawia najważniejsze postacie „Solidarności” (z perspektywy ogólnopolskiej i lokalnej).

LVIII.

Dekada 1981-1989. Uczeń:

- LVIII.1)
wyjaśnia przyczyny i skutki wprowadzenia stanu wojennego oraz formy oporu społecznego,

LVIII.2)

wyjaśnia przyczyny zawarcia porozumienia okrągłego stołu, opisuje i ocenia jego skutki,

LVIII.3)

rozpoznaje największe powojenne polskie osiągnięcia w dziedzinie kultury i nauki, z uwzględnieniem twórczości emigracyjnej.

LVIII.R1)

ocenia międzynarodową reakcję na wprowadzenie stanu wojennego w Polsce,

LVIII.R2)

opisuje relacje państwo - Kościół w latach 80., z uwzględnieniem postaci ks. Jerzego Popiełuszki,

LVIII.R3)

opisuje znaczenie Kościoła katolickiego dla samoorganizacji Polaków po 13 grudnia 1981 r.,

LVIII.R4)

charakteryzuje realia życia codziennego w PRL lat 80.

LIX.

Narodziny III Rzeczypospolitej i jej miejsce w świecie na przełomie XX i XXI w. Uczeń:

LIX.1)

opisuje kluczowe przemiany ustrojowe w latach 1989-1997, wyjaśnia ich międzynarodowe uwarunkowania,

LIX.2)

ocenia proces transformacji ustrojowej i gospodarczej,

LIX.3)

charakteryzuje i ocenia polską politykę zagraniczną, w tym przystąpienie Polski do NATO i do Unii Europejskiej,

LIX.4)

charakteryzuje główne przemiany kulturowe, polityczne, społeczne i gospodarcze w Polsce w XXI w.

LIX.R1)

wyjaśnia kontrowersje wokół problemu dekomunizacji i lustracji,

LIX.R2)

charakteryzuje przemiany społeczno- -polityczne, gospodarcze i kulturowe lat 90,

LIX.R3)

charakteryzuje polityczne spory o kształt wolnej Polski,

LIX.R4)

ocenia społeczne koszty transformacji,

LIX.R5)

charakteryzuje stosunki Polski z państwami sąsiednimi.